

Verksamhetsberättelse 2024

Stiftelsen Hälsinglands museum arbetar utifrån sina stadgar och från överenskommelser med Hudiksvalls kommun och Region Gävleborg. Museet utgår från synen på kulturen som en demokratisk och omvandlande kraft i samhället, grundad på yttrande- och tryckfriheten, religionsfrihet, jämlikhet och med en strävan att garantera allas lika rättigheter och allas möjlighet att delta.

Det allvarliga internationella läget gör att kultur- och världsarv som fredsbevarande och demokratiska projekt är ständigt aktuella. Ett museums uppgift är att samla in, vårda, förvalta och tydliggöra vårt kulturarv, medverka i den historiska och samtida forskningen, analysera och begripliggöra historia och samtid, förmedla genom utställningar, program och pedagogisk verksamhet, samt bjuda in till samtal och debatt. Museilagen slår fast museernas ställning som fria kunskapsinstitutioner utan politisk styrning av verksamhetens utformning.

De pågående klimatförändringarna gör att arbetet med kulturarvet och samhällsfrågorna även måste innehålla ett klimat- och miljöperspektiv, bland annat i skapande skola och utställningar, men också i planeringen av lokalernas fysiska miljö och energikonsumtion.

Samarbetet med kulturens länsinstitutioner är viktig, men det är också viktigt att museet är lyhört för behov och önskemål från kommuner, föreningsliv och civilsamhälle.

År 2024 har präglats av en försiktig återhållsamhet i ekonomin då Region Gävleborg inte skrev upp anslagen till de institutioner som ingår i samverkansmodellen, däribland Hälsinglands Museum. Pensionsprognosen för 2024 visade dessutom på en kraftig ökning av pensionskostnaderna på grund av den kommande pensionspuckeln, resultatet blev också en tydlig höjning av pensionskostnaderna, dock inte så hög nivå som befarat. Samtidigt som museet har behövt arbeta med en kärvare ekonomi, har museet drivit ett idéarbete för ett nytt visningsmagasin, vilket ska ha en hälsingegårdsprofil. Satsningen är ett viktigt komplement till världsarvet Hälsingegårdar. Delar av museets samlingar förvaras idag i olämpliga lokaler vilket försvårar visningar. Under slutet av 2023 påbörjades därför ett arbete för att undersöka möjligheten av en utbyggnad med ett visningsmagasin, vilket fortsatte i form av en förstudie som pågick från november 2024 och fortsätter fram till maj 2025.

Det internationella forskningsprojektet om den medeltida konstnären Michel Sittow, där Hälsinglands museum varit en aktiv deltagare, avslutades under året med en utställning på museet och en sista forskningskonferens.

Under året har museet rekryterat ny chef. I oktober arbetade de båda cheferna parallellt och den 31 oktober avtackades Gunilla Stenberg och Åsa Stenström tillträdde den 1 november.

Utställningsverksamhet

Hälsinglands museum arbetar med ett brett utbud av utställningar, historiska, samhällsrelaterade, konstnärliga och debatterande. Museets konstutställningar karaktäriseras av hög verkshöjd, kvalitet och samhällsrelevans. På grund av den ekonomiska situationen har utställningsperioderna förlängts något. De utställningar som visas under 2024 är följande:

Med skärande egg. En utställning om knivar och dess bruk, knivar i hantverk, vardag, stad och land, från museets samlingar men också samiska och romska knivar. Med bidrag från några av landets främsta – i länet boende – smeder och knivmakare som Per Alnéus och Kay Embretsen.

Kniv-Kalles skatter – den funna och den försvunna. En utställning om ”Kniv-Kalle” från Äppelbo, en framstående knivmakare som samtidigt levde och verkade i en resandekontext. Utställningen vandrade vidare till Dalarna i slutet av året och kommer att invigas 2025

Krinolinen från Rengsjö. En utställning som mynnar ur Textil Hälsingland, ett inventerings- och inspirationsprojekt, som formade utställningen **Sprunget ur ursprunget** år 2023.

Tre textila föremål från frihetstiden. En liten utställning i samband med museets medverkan i SVT:s Historien om Sverige.

Spetsar, broderi och måleri från Hälsingland. Immateriella kulturarv i ny utställning.

Berätta, berätta! – Lena Sjöberg, bilderbokskonstnär. En ny utställning i vår serie av högkvalitativa utställningar för en yngre publik. En retrospektiv över Lena Sjöbergs omfattande arbete och utgivning, med ursprung i länet, med omfattande pedagogisk verksamhet i museet och i regionen.

Michel Sittow och den heliga släkten. Från ett gemensamt forsknings- och utställningsprojekt, ett samarbete mellan Estlands konstmuseum, Hälsinglands Museum, Svenska kyrkan och en rad andra institutioner. Om medeltida konst, kyrka och aktörer runt Östersjön. Med altarskåpet från Bollnäs i centrum. Till utställningen knöts pedagogik med dialog om vad en familj kan vara samt tillhörighet, en lektor från Mittuniversitetet arbetade tillsammans med museets pedagog samt en extra. Dessutom hölls traditionella visningar kring altarskåpet. Ett stort projekt för ungdomar med temagrupper från Glada Hudikteater samt fritidsgårdarna.

Åke Pallarp. En fantasifull, färgstark och tongivande senmodernistisk målare och skulptör, lärare på Konsthögskolan, men samtidigt med ateljé på Per Albin-torpet i Gullberg utanför Edsbyn. Knyts ihop med Lim-Johan, som museet kommer att visa under 2025.

Familjen som försvann – Joanna Rubin Dranger. En utställning som utgår från den tecknade dokumentära romanen ”Ihågkom oss till liv” som beskriver en släkts historia och öden under Förintelsen och andra världskriget. Romanen tilldelades Nordiska rådets litteraturpris 2023. En stor pedagogisk verksamhet för skola och allmänhet knöts till denna utställning, som också visas in i februari 2025.

Människor och målningar – inredningsmåleri i hälsingegårdar 1700–1800. En utställning om och med väggmålningar med de motiv som bönderna omgav sig med i gårdarnas herrstugor. Texter, originalmålningar och fotograferade miljöer. Med Lars Nylanders doktorsavhandling som utgångspunkt. Kommer att gå vidare, i ny tappning, till Gävle 2025.

EPA Hälsingland. En fotoutställning med Benjamin Nørskovs bilder av unga A-traktorförare i Hälsingland.

Båtmagasinet. Sommaröppet i museets båtutställning i hamnmagasinet.

Den planerade utställningen med träsnidaren Per Norén, också kallad ”Spångossen”, flyttades framåt i tiden och beräknas visas hösten 2025.

Pedagogik – lokalt och regionalt

Museets pedagogik följer utställningsverksamheten men arbetar också självständigt med särskilda teman och i olika projekt. Barn och unga är museets primära målgrupp och museet har fortsatt att arbeta i hela länet med olika pedagogiska program. För yngre barn har pedagogik genomförts i museet och i regionen till utställningen ”Berätta, berätta”. För något äldre barn har utställningen ”Familjen som försvann” arbetat med olika pedagogiska insatser. Utställningen om Michel Sittow, med temat ”den heliga slakten”, har i pedagogiken diskuterat vårt behov av tillhörighet och sammanhang.

Till museets utställningar har olika workshops anordnats. Bland annat julpyssel i samband med visning av herrstugan och dess julbord i december för högstadiet. Det pedagogiska arbetet i äldregruppen ”Hudiksvall hela livet” med visningar och föreläsningar har fortsatt under året. Hälsinglands Museum har också fortsatt att vara en aktiv part i den guideutbildning som organiseras av Forsa folkhögskola och här har minoritetsperspektivet involverats inom olika teman. Samarbetet med Hudiksvalls Kommun och Skapande skola i olika projekt har fortsatt.

Året inleddes med fortsatta visningar i utställningarna Berätta! Berätta! för den yngre publiken och Michel Sittow och den heliga släkten där Karin Jarnkvist, religionsvetare & sociolog, tillsammans med Cia Olsson ledde visning och samtal kring det mäktiga altarskåpet. Samtalens tema var Familj & relationer. Tillit & tillhörighet. Religion & tolerans. Även Josef Elveskog, socionom och psykoterapeut, utgick från altarskåpet i sin föreläsning om tillhörighet. Målgruppen var gymnasieungdomar. Josef gjorde en miniturné i regionen och besökte gymnasieskolor i Hudiksvall, Ljusdal och Bollnäs.

Under våren visades Historien om Sverige på SVT. I ett av avsnitten fanns tre föremål från Hälsinglands Museums textila magasin med. I samklang med TV-serien erbjöds visningar för elever (årskurs 3-6) att ta del av Hälsinglands historia från forntid till upplysningstiden.

I årskurs 3 läser många av kommunens elever om Hälsingland och staden Hudiksvall. Museets bidrag är möjligheten till guidad stadsvandring, vilket flertalet skolor nyttjade under våren.

Museet har haft flera lovaktiviteter, kopplade både till utställningarna och fristående. Övre Hälsinglands hemslöjd har varit fantastiska samarbetspartners. Himmelis, påsklöjd, julpyssel och tryck på textil eller papper. Tillsammans med Kultur & fritid i Hudiksvalls kommun hade vi under sommaren ett tillfälle med skaparverkstad inspirerad av Åke Pallarps utställning.

Ett beviljat bidrag från Kultimeras Utvecklingspott gjorde det möjligt att flytta ut utställningen "Berätta! Berätta!" till regionens skolor. Klasser som deltog var förskoleklass till årskurs 3, samt anpassad skola. 22 skolor, 49 visningar och sammanlagt 1 017 elever fick ta del av Lena Sjöbergs fantastiska värld. Även en kväll för regionens bibliotekarier med tema "Läsfrämjande" anordnades. Elisabeth Niskakari från Möllevångsskolan i Malmö och Lena Sjöberg föreläste och gav prov på praktiska övningar.

Utställningen Människor & Målningar nådde under hösten flera gymnasieklasser, bland annat alla elever på målarlinjen. Även förstaårseleverna på Hotell & Turism.

Forum för levande historias utställning "Familjen som försvann" hade under hösten besök av 20 klasser. En mycket viktig och väldigt uppskattad utställning och visning. Oavsett ålder så fanns både lyssning och närvaro.

Under året har också flera grupper utifrån tagit kontakt för att boka visningar. Människor och Målningar, Altarskåpet och Rosa Taikon har varit populära för gruppvisningar.

Hudik Hela Livet hade under året haft närmare 30 träffar på Hälsinglands Museum. Föreläsningar, visningar i museets utställningar, jazzkafé och kustcirkel erbjöds bland annat. Alla mycket välbesökta. En annan äldreaktivitet under året har varit

bildvisning och högläsning vid äldreboenden. En personal har besökt cirka 25 grupper under året.

Babycaféet har varit en mötesplats på museet för föräldralediga med barn. Där har de mötts, fikats tillsammans och lyssnat på en lästund.

Många grupper använder museets kafé eller konferensrum som mötesplats för skapande, intressegruppsmöten och liknande, kaféet och butiken beskrivs som inbjudande och trevliga ytor av besökare, med gott fika.

Under 2024 har den pedagogiska verksamheten, utifrån de nämnda utställningarna och aktiviteterna, nått 3 014 barn/ungdomar samt 551 vuxna.

Nationella minoriteter

Nationella minoriteter är ett av museets profilområden. Under 2023 arbetade museet med en inventering av samlingarna för att hitta och synliggöra föremål med anknytning till våra nationella minoriteter. Under 2024 fortsatte detta, liksom samarbeten med Judiska museet, Frantzwagner Sällskapet och sakkunniga inom samisk historia. Ett arvsfondsprojekt har också beviljats medel för att studera och utveckla en arbetsmodell där unga själva söker vittnesmål och föremål i syfte att komplettera och vidga kunskapsläget gällande minoriteter i Världsarvet Hälsingegårdar. Utforskandet av resandehistoria har fortsatt under året. Arbetet har bland annat resulterat i en utställning om resandehantverk.

Hälsinglands Museum har arbetat med att synliggöra de nationella minoriteternas roll och ställning i det gemensamma samhället, med ett särskilt regionalt uppdrag att arbeta med den romska minoriteten i tradition och samtid. Museets arbete kring nationella minoriteter omfattar utställningar, pedagogik, program, arkivstudier och publikationer.

Utställningen *Kniv-Kalles två skatter - den funna och den försvunna* har visat föremål tillverkade av Karl Fredrik Johansson, även kallad Kniv-Kalle, som räknas som en av de främsta företrädarna för resandekniven, tjuringen. Utställningen berättade även om hantverk, handel och om livet för de resande under första halvan av 1900-talet. Under utställningsperioden har visningar, lovaktiviteter för barn och program genomförts. Utställningen har senare visats i Äppelbo och under 2025 visas den på Dalarnas museum. Artiklar om utställningen har publicerats i bl.a. tidskriften Hemslöjd och på minoritet.se.

Ett nytt arvsfondsprojekt ”Nya berättelser om världsarvet” har arbetat med att utveckla en arbetsmodell där unga själva söker berättelser i syfte att komplettera och vidga kunskapsläget kring världsarvet Hälsingegårdar. En projektledare har rekryterat ungdomar som självständigt studerat minoriteternas roll och ställning i det historiska lokalsamhället, med stöd av forskare, sakkunniga samt representanter från föreningar och minoritetsorganisationer. Här är det fler minoritetsgrupper som räknas in än de nationella, exempelvis ungdomar med funktionsnedsättningar.

Museet har samarbetat med Hudiksvall kommuns satsning på romsk inkludering kring olika aktiviteter om romsk historia och romskt kulturarv. I samarbete med Hudiksvalls kommun och Svenska kyrkan anordnades en vecka med judisk kultur och historia i samband med Förintelsens minnesdag. Museet har även arrangerat program och visningar i samband med samernas nationaldag, Internationella Romadagen och regionens minoritetsvecka. Egil Aspren och Sebastian Casinge höll föredraget *Magi som motstånd och försörjning* om Sveriges dolda romska arv.

Ett antal föreläsningar har hållits i regionen och museets arbete med nationella minoriteter har lyfts på den publika forskardagen som belyste forskningssamarbeten som Hälsinglands museum initierat eller medverkat i. Även på kunskapsdagen för världsarvet Hälsingegårdar hölls föredrag.

Den dramatiserade föreställningen ”Katitzi=MOD”, en kunskapshöjande insats om romers rättigheter och utsatthet för diskriminering, har erbjudits alla kommunens elever i årskurs 5. Även klasserna i årskurs 9 har besökt museet för visningar i utställningen *Rosa Taikon – Konsten och Kampen* i samband med ett projekt där eleverna hade fått se filmen *Taikon* och samtala med Katarina Taikons dotter, Angelica Ström. Läs mer under rubriken ”Pedagogik”.

Visningar av utställningen *Rosa Taikon – Konsten och kampen* har hållits för skolklasser, inbokade grupper och allmänheten. Den mindre vandringsutställningen har visats på Birkagårdens folkhögskola, Eriksbergs museum i Tranås, Nynäshamns bibliotek och Studieförbundet Vuxenskolan i Göteborg. På folkhögskolan och i Nynäshamn höll museet också föreläsningar.

I samarbete med Hudiksvalls kommun har en ny vandringsutställning tagits fram, med bilder och texter som berättar om de resandes historia. Utställningen har visats i Delsbo, Fågelsjö, Hårga, Mo och Ljusne. I samband med att utställningen visades i Mo hölls en föreläsning om resandehistoria.

Under vernissagen av utställningen *Familjen som försvann*, som skildrar Joanna Rubin Drangers sökande efter sin judiska familjs gömda historia, hölls ett samtal mellan författaren Joanna Rubin Dranger och Sara Teleman. Museet har haft visningar och pedagogisk verksamhet utifrån utställningen.

Insamlingsprojektet ”Resandebilder” påbörjades under året och en databas har upprättats i Primus. En mindre vandringsutställning med fotografier från projektet har tagits fram och har vandrat i hembygdsgårdar i länet. Utvalda bilder publiceras månadsvis på hemsidan med kommentarer. Samarbetet med resandeorganisationen Frantzwagner Sällskapet har fortsatt, bland annat genom det ovan nämnda projektet ”Resandebilder”, med en digital bildinsamling med anknytning till de resandes historia. På museets hemsida publicerades en kommenterad bildserie med samma namn.

Under året har omfattande arkivstudier gjorts om resande vilket genererat ny kunskap som kompletterar och tillför nya perspektiv till Gävleborgs historia. I detta har också samarbeten med Judiska museet och Dalarnas museum pågått gällande källforskning.

Det Kulturrådsfinansierade projektet Resandeliv har bland annat resulterat i ett samarbete med den samiske glaskonstnären Tomas Colbengtson. Han har i samråd med en referensgrupp av resande gjort en konstnärlig gestaltning av resandehistoria.

Ett tiotal föredrag om resandehistoria har hållits på museet, ute i länet (hembygdsföreningar) och även utom länet (Riksarkivet Uppsala, Hägerstensåsens medborgarhus med mera).

Sammanlagt två och en halv månads arbete har ägnats åt arkivforskning om judisk historia i Värmland och Stockholm. Detta arbete har varit ett uppdrag som bekostats av Judiska museet.

Som ett exempel på spinoffeffekt av verksamheten kan nämnas kontakt i samband med ett föredrag med dokumentärfilmaren Lotta Adolfsson. Hennes dokumentärfilm om resande *Mormor, mamma, jag* har visats på SVT under året och museet har kunnat bidra med historisk bakgrund, då Adolfsson har släktkoppling till Hälsingland.

I slutet av 2023 och början av 2024 arbetade Sebastian Casinge med att i sex kapitel skriva en sammanställning om den nationella minoriteten romers historia i Sverige, från 1512 till nutid. Texterna var föranledda av SVT:s "Historien om Sverige" och följer avsnittsindelningen i den serien. Eftersom den nationella minoriteten romer bara förekommer någon enstaka gång i serien (Jönköpingskravallerna 1948), så var intentionen att göra en parallell historieskrivning utifrån minoritetens perspektiv.

<https://halsinglandsmuseum.se/inlagg/2023/historien-om-sverige-2/>

Texterna publicerades senare under året i resandetidskriften Drabbrikan.

Samlingar och arkiv

Tillgängliggörandet av museets föremålssamlingar och arkiv har fortsatt, bland annat genom att museet har fortsatt att offentliggöra sina samlingar på digitaltmuseum.se och länkade öppna data på kulturnav.org.

Museisamlingen har under året utökats med flera donationer och inköp av föremål, fotosamlingar och arkivdokument. Förfrågningar om att använda museisamlingen i olika sammanhang har regelbundet kommit in och museet har haft besökare till både föremålssamling och dokumentarkiv.

I samarbete med Kungliga Gustav Adolfs Akademin fortsatte arbetet med att digitalisera och tillgängliggöra folkliga dagböcker. Ett antal dagböcker har lånats in till museet och skannats. Under året publicerades 21 dagböcker skrivna av tre personer.

Norraladagboken av Per Persson, Österböledagboken av Per Svensson samt Arklobonden Olof Larssons dagbok.

Arbetet för nya lokaler för museets samlingar har pågått i form av förstudie. I arbetet har studiebesök i visningsmagasin genomförts, bland annat på Sörmlands museum i Nyköping. Förstudien och utredningen kommer att fortsätta 2025. En större omflyttning och förtätning har genomförts i museets magasin, bland annat för att rymma en större deposition från Delsbo.

Digitaliseringen av museets äldre bildsamling har fortsatt, i samarbete med Arkion i Bollnäs, som dock lade ned sin verksamhet vid årsskiftet. Hälsinglands Museum kommer därmed att ta över arbetsgivaransvaret för en av personalen i Bollnäs från januari 2025. Museet har också inlett ett arbete för att ordna upp och digitalisera den omfattande samlingen av fotografiska glasplåtar.

På museet har arbete genom att uppordna, registrera, kvalitetssäkra och rättighetsmärka bilder i bildförvaltningssystemet Primus genomförts.

Museet har tillgodosett även allmänheten med inkommande bildförfrågningar.

Museets interna negativsamling har digitaliserats under året också. Alltså allt som är dokumenterat i bild vad gäller föremål.

Statens historiska museers forskningsprojekt "Förintelsesamlingar – forskningsperspektiv och digitaliseringsbehov" slutfördes 2024. I projektet har museet deltagit tillsammans med bland annat Sörmlands museum, Malmö museer, Blekinge museum, RKC Malmö, Helsingborgs museum, Judiska museet och Kulturen i Lund.

Inventering och dokumentation av museets samling av interiört väggmaleri har pågått och tillståndsbedömningar och konserveringsinsatser har genomförts. Museets stockbåt har fått en översyn av konservator och en analys av ben- och hornmaterial i samlingen har genomförts för att se om det kommer från ren eller älg.

Tillsammans med Övre Hälsinglands Hemslojdsförening har Hälsinglands Museum förtecknat, digitaliserat och tillgängliggjort de föremål som tidigare tillhört föreningen.

Arbetet har påbörjats med basutställningen om Hälsinglands förhistoria. Rum har förberetts med nedplockning av tidigare utställning samt installation av glasdörr. Stockbåt har konserverats, försaringen lånats in, pengar har sökts hos Boverket för montrar och klimatisering av utställningsrum. Under våren 2024 ställde museet ut en liten del av de tilltänkta föremålen då museet märkte att intresset var stort från skolan i samband med serien "Historien om Sverige".

Under 2021 inleddes ett samarbete med Digital bild i Söderhamn (DiBiS), ideell förening. DiBiS har sedan 2003 arbetat med att digitisera och tillgängliggöra fotografier från en rad olika källor. Bildarkivet omfattar idag drygt 260 000 svartvita bilder från 1850 och framåt. Konverteringsarbetet har under 2024 fortsatt och de första bilderna har publicerats på digitaltmuseum.se. 19 nya bildarkiv är publicerade i dibis.se under året. Dessa skannas ideellt, eller som i Norrsundet och Edsbyn med hjälp av arbetsmarknadsåtgärder. DiBiS fyllde 20 år under 2024, vilket firades med en DiBiS-dag på museet.

Romska kulturcentret (RKC) har överlåtit delar av sin bilddatabas till Hälsinglands Museum under året.

Ett av museets profilområden är textil. Den breda, folkliga textilverksamheten utgör en mycket stark tradition i regionen, i textilställningarna tolkas tradition och förnyelse. Under året har nio digitala föredrag hållits under rubriken *Dräkttorsdag*, med i genomsnitt 150 – 200 besökare per tillfälle. Ämnesbredden har varit stor, och behandlat ämnen som ”Arkiven, källorna och alla lösa trådar” samt ”Köpetyger i folkliga dräkter”. Dräkttorsdag är ett samarbete mellan Dalarnas museum, Västernorrlands museum, Hälsinglands museum, Sörmlands museum och Historical Textiles.

Samtidigt som museet arbetar med traditionella områden är museet lyhört mot aktuella samtidsfrågor och en dialog har påbörjats under slutet av 2024 med dokumentärfotograf kring mindre samtidsdokumentära nedslag under 2025.

Museet har hjälpt Los hembygdsgårds med en utställning, som öppnade i början av sommaren, genom inventering, mediaproduktion, utformning och hängning.

Michel Sittow-utställningen avslutades med tillbakatransport av Historiska museets altarskåp samt Bollnäs kyrkas altarskåp. Hälsinglands Museum hjälpte till med tillbakahängning av skåp på vägg tillsammans med konservator.

Donationer och inköp 2024

- Modellstudie till Kurtisanen, teckning av John Sten
- Djurläkarverktyg, s k ”valackarpung”
- Föremål, arkiv och foton efter journalisten och författaren Bror Jonsson
- ”Ingen ser oss”, oljemålning av Stanley Lorentzen
- Textiltryck och kassetband relaterade till kollektivet Ljusbacken
- Två böcker med medicinska anteckningar 1862 – 63
- Arkivdokument efter Thiodolf Lindegren

- Skillingtryck om Erik-Jansarna, Hudiksvall 1846
- Järngryta från Långvinds bruk
- Delsbo kyrkas altartavla; deponerad
- FfGKs grafiska portfölj
- ”Ett krönt piggsvin”, konstverk av Wanja Djanaieff
- Glasplåtar av Tomas Colbengtson, konstverk skapat i samband med projekt Resandeliv 1

Utöver detta har museet också tagit emot mindre dokument och fotodonationer, såsom en låda foton, två kassajournaler samt ytterligare några foton.

Kulturmiljöinsatser

Kyrkans historiska kontinuitet och dess samhälleliga betydelse i en period av stor omställning gör den viktig i det breda kulturarvsarbetet. Museet har fortsatt sitt nära samarbete med församlingar/pastorat, Uppsala stift och Svenska kyrkan centralt. Museets arbete med kyrkan och det kyrkliga kulturarvet är en stor och pågående uppgift.

På uppdrag av Ljusnans pastorat påbörjades under året ett större flerårigt inventeringsprojekt där alla kyrkor och kapell i Ljusnans pastorat ingår. Syftet med projektet är att stämma av tidigare inventarieförteckningar och fotografera samt göra antikvariska beskrivningar av samtliga kulturhistoriskt värdefulla inventarier. Till projektet har tre personer anställts på timmar.

Forskning och kunskapsuppbyggnad

Samverkansdoktorandprojektet, som drivits i samarbete med Göteborgs universitet sedan 2018, avslutades i juni då antikvarie Lars Nylander disputerade på avhandlingen ”Människor och målningar. Inredningsmåleri i hälsingegårdar 1750-1800.” Promovering skedde 25 oktober. Projektet har till största del bekostats av Berit Wallenbergs stiftelse.

Ett internationellt föredrag har hållits i samband med deltagande i ikonografiska symposiet i Estland i augusti. Det ikonografiska symposiet hålls vartannat år i Norden inklusive Baltikum. Det handlar företrädesvis om medeltida bilder. Till resan fick Lars Nylander stöd från Gustav Adolfsakademien, där han presenterade ett föredrag som handlade om interventionsaltarskåpet i Forsa kyrka, Hälsingland, utfört av Haaken Gulleon i början av 1500-talet.

Genom att museet i sin organisation får en disputerad medarbetare öppnas nya möjligheter till finansiering av nya forskningsprojekt inom museets profilområden.

Världsarvet Hälsingegårdar

Utvecklandet av en pedagogik för världsarvet Hälsingegårdar påbörjades under 2023 och arbetet fortsatte under 2024, för 2025 kommer ett antal fortbildningar för lärare att anordnas i regionen. Utifrån detta kommer läns museet Gävleborg och Hälsinglands Museum att undersöka hur nästa pedagogiska insats ska utformas. Museet delar en pedagogtjänst för världsarvs pedagogik med Läns museet Gävleborg. Arbetet med koppling till världsarvet är prioriterat för museet, då stora delar av museets samlingar består av föremål, foton, målningar och arkivalier till bondesamhället och världsarvet Hälsingegårdar. En mindre utställning kring Hälsingegårdarnas ting påbörjades under 2024 och kommer att invigas i januari 2025.

Under slutet av året började museet undersöka möjligheter att uppföra ett nytt visningsmagasin och kompetenscentrum i anslutning till museibygnaden. Syftet är att lyfta de samlingsgrupper som hör samman med världsarvet Hälsingegårdar. Museet skulle då fungera som en viktig nod för världsarvet och stärka den kulturturism och forskning som är betydelsefull för regionens utveckling. Ett nytt visningsmagasin skulle också lösa tillgänglighetsproblemen för samlingsgrupper med anknytning till världsarvet.

Under året har planering påbörjats gällande att göra ett projekt kopplat till historien om Bishop Hill.

Under året har museet samarbetat med flera aktörer i Hudiksvalls kommun för att skapa ett projekt kring utemiljön mellan museet och Mulle Meck. Dialoger ska genomföras 2025, museet med ansvar för äldredialogen.

Kommunikation

Allt sedan Hälsingetidningarna inte längre har någon kulturredaktör som rapporterar och bevakar kulturlivet har museet upplevt svårigheter att nå ut medialt. En situation som vi delar med andra kulturaktörer och ideella organisationer. Detta har väckt frågan hur vi själva kan stärka vår synlighet i bland annat sociala medier. Under slutet av 2024 har museet fått låna en kommunikatör från Hudiksvalls kommun, vilket har påverkat spridningen av museets verksamhet i en positiv riktning. På sociala medier har fokus legat på att visa mer av museets verksamhet, på ett enkelt och engagerande sätt. Några exempel på inlägg som engagerat är:

- Konservator i arbete
- Utflykter inom ramen för "Nya berättelser om världsarvet"
- Altartavlan från Delsbo
- Pedagogik
- Foton ur samlingarna
- Advent- och jultema

Detta ledde till att antalet följare ökade i museets sociala medier, för Facebook från 2 233 i september till 2 516 i december samt för Instagram från 2 068 i september till 2 150 i december 2024. Det har också lett till mer interaktion med följarna och bland

de mest populära inläggen märks en bild ur Hilding Mikkelssons samling med adventsmotiv: 1 200 gillningar, 20 kommentarer, 29 delningar.

Gällande mediainformation så fångade media bland annat upp altartavlan från Delsbo och boken om Olov Broman. Dessutom gjordes reportage i samband med chfsbytet, både i radio och lokaltidningen.

Genom kommunikationsstrategier kommer museet att kunna nå fler och nya besökare via bland annat sociala medier och genom att utveckla hemsidan. Dessutom behöver fortsatt jobb med kommunikationskanalerna pågå, till exempel media, förarbete kring detta är påbörjat 2024 och kommer att utvecklas ytterligare under 2025. Hälsinglands Museum hoppas på ett fortsatt samarbete med Hudiksvalls kommun gällande kommunikatör till museet.

Administration, personal, arbetsmiljö, fastighet

Under 2024 har Hälsinglands Museum gått över till ett nytt lönesystem och Lön Hälsingland har tagit över som motpart för lönefrågor från Hudiksvalls kommun. En dialog inleddes från Hudiksvalls kommuns sida kring avtal och prislistor för upphandlingshjälp, ekonomi samt HR-frågor, en dialog som fortsätter 2025.

Hälsinglands Museum har en personalstyrka med mycket hög kompetens och museet skapar därmed verksamhet av allra högsta kvalitet gällande museets ansvarsområden: insamling/samtidsdokumentation, vård, kunskapsuppbyggnad/forskning och förmedling (utställningar, pedagogik och program). Dock är det några områden som på grund av icke återbesatta tjänster saknas inom museet idag. Behoven behöver analyseras liksom budgetläget kopplat till dessa, då det i dagsläget är större behov än budget. Exempelvis behöver museet förstärka utställningsverksamheten och pedagogiken, där museet i dagsläget har 60 % utställningsproducent (förstärkt från 50 % till 60 % från och med den 1 december 2024) och 100 % pedagog, där 50 % av tjänsten är kopplad till världsarvspedagogiken i regionen. Verksamheten saknar idag också en etnolog, som kan arbeta med profilmrådet textilier och utföra samtidsdokumentationer samt en byggnadsantikvarie att stödja den norra delen av regionens och Hudiksvalls kommuns behov av rådgivning och insatser. Även personal för digitaliseringsarbete behöver rekryteras.

Ny chef påbörjade i slutet av 2024 en översyn av arbetsmiljöarbetet och större förändringar och nya avtal kommer att arbetas fram löpande i samverkan under 2025, såsom friskvårdsavtal (som tidigare saknats) samt nya arbetstidsavtal. Arbetsbeskrivningar, med tydliga förväntade resultat, kommer också att skrivas fram för all personal för att främja den psykosociala arbetsmiljön. Nya kontorsmöbler har beställts för personal, för att främja både den fysiska och psykosociala arbetsmiljön. En del påverkade budgeten 2024, en del påverkar budget 2025.

En del investeringar i fastigheten har påverkat budgeten för 2024, bland annat har en översyn av ventilation i köket påbörjats, då det saknats. De säkerhetsdörrar som beställts blev aldrig levererade och betalda under 2024, följs upp till nästa år.

I samband med att nya avtal skrivits i slutet av året, för de anställda med lönebidrag, har lönenivåerna höjts så att de ligger på en nivå i balans med övriga museisektorn, enligt omvärldsanalys. Detta påverkar förstås budget för 2025.

Statistik

Under 2024 besöktes Hälsinglands Museum av 35 496 besökare, nära 2 500 fler än 2023.

Museets vandringsutställningar beräknas ha nått: 3 114 besökare.

Antal personer som nåtts av pedagogiska insatser av pedagog på museet och i regionen: 3 014 barn och unga samt 551 vuxna. Ytterligare cirka 4 500 vuxna har nåtts av olika program och aktiviteter under året, i form av stadsvandringar, föredrag, boksamtal och andra aktiviteter.

Museets webbplats: 44 047 unika besökare (2023: 39 507)

Digitaltmuseum.se: 92 965 visningar (2023: 86 249)

Sociala medier:

Följare Facebook: 2 516

Följare Instagram: 2 150

Digitala program: 1 576 (tillsammans med Dalarnas, Sörmlands och Västernorrlands museum)

Slutord

Kulturens självklara roll i samhället diskuteras nu politiskt utifrån delvis nya agendor. Hur politiken kommer att prioritera kulturarvet, men framförallt kulturen i ett bredare samhällskoncept som till exempel involverar miljö- och sociala perspektiv är frågor som ställts under året. På många håll har det ställts krav på institutionerna om höjd egenfinansiering. Hälsinglands Museum hade 2024 en stor del förmering av budget via projekt och andra intäkter. Detta bidrar till utveckling och förstärkning av kärnverksamheten. I basfinansieringen från region och kommun ligger många nödvändiga och tunga drifts- och personalkostnader liksom delar av basverksamheten. Kultur- och kompetensnämnden beslutade 2023 om nolluppskrivningar för kulturinstitutionerna år 2024. Visserligen klarar de flesta institutioner ett år med uteblivna uppräknings, men flera år med en hög inflation/kostnadsökningar och nolluppskrivningar innebär en faktisk nedskärning, som kommer att påverka verksamheten.

Hälsinglands Museum upplever en trygghet i det nära samarbetet med Hudiksvalls kommun, där vi delar geografisk närhet och gemensamt arbetar med olika samhälls- och kulturfrågor. Museet ser också fram emot att vidareutveckla och främja kontakterna med Länsmuseet Gävleborg samt övriga museer och regionala aktörer i regionen, inklusive Världsarvet Hälsingegårdar samt andra kulturaktörer och potentiella samarbetsparter i både Hälsingland och Gästrikland.

Museet tackar Hudiksvalls kommun, Region Gävleborg samt Bollnäs kommun för samarbetet med Arkion. Ett tack också till Berit Wallenbergs stiftelse, samt övriga bidragsgivare, för de bidrag som utgått för doktorandarbetet vid Göteborgs universitet, liksom till Allmänna Arvsfonden, Kulturrådet och Hälsinglands Sparbank för bidrag under året.

Styrelse

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Utsedda av Hudiksvalls kommun, ordinarie ledamöter:

AnnMargret Knapp (S), Ordförande

Kerstin Karlsson (M)

Alf Norberg (V)

Ingrid Bryntse (C)

Ersättare:

Björn Forsling (S)

Chatarina Weider (M)

Marie Ohlsson (C)

Lars Österberg (KD)

Utsedda av Region Gävleborg, ordinarie ledamöter:

Johan Persson Bång (M), vice ordförande

Xenia Hildén (S)

Sven Åke von Veh (SVG)

Ersättare:

Per Helgesson (S)

Stefan Embretzén (SD)

Thomas Djurhed (KD)

Revisorer, utsedda av Hudiksvalls kommun:

Thomas Groth (M)

Helena Ek Fält (S) ersättare

Revisorer, utsedda av Region Gävleborg:

Rosalie Carlén (KD)

Fredrik Åberg Jönsson (V) ersättare

Personalrepresentant: Joel Bergroth (Saco/DIK och Vision)

Personal

Tillsvidareanställd personal:

Lina Andreasson, administratör

Thilda Aura, servicepersonal

Joel Bergroth, antikvarie/digital samordnare

Cristina da Silva Jonsson, husfru/lokalvårdare

Lisa Jonsäll, arkivarie

Ingemar Karlsson, museitekniker/fastighetsskötare

Caroline Lindegårdh, bildarkivassistent

Klara Nygren, minoritetssamordnare

Lars Nylander, antikvarie

Cecilia Olsson, museipedagog

Lotta Samuelsson, bildarkivassistent

Elisabeth Sjöberg, bildarkivassistent

Carl-Anders Skoglund, curator/grafisk formgivare

Gunilla Stenberg, museichef till och med 31 oktober

Åsa Stenström, museichef från och med 1 november

Tillfälligt anställd/projektanställd personal:

Ulf Borin, fotograf

Sebastian Casinge, utredare, projektledare Resandeliv

Sofia Dahlqvist, pedagog

Josef Elveskog, pedagog

Johanna Flöjt, museivärd

Carl-Magnus Green, antikvarie

Måns Höög, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*

Greta Isaksson Tjäder, museivärd

Leja Ivarsson, museivärd

Karin Jarnqvist, pedagog

Joel Johansson, projektledare *Nya berättelser om världsarvet*
Oliver Juvin, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
David Jäderström, museivärd
Demila Katic, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Susanne Klingefors, textilantikvarie
Elvira Lindqvist, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Kid Lucas Mac Callum Madsen, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Jan-Olov Nyström, utredare
Agnes Oldberg, museivärd
Eli Olsson, projektmedarbetare *Nya berättelser om världsarvet*
Lina Olsson, museivärd
Love Oskarsson Kindstrand, Bishop Hill-utredare
Elvi Sandberg, registreringsassistent
Viveka Sjögren Bangoura
Gunilla Stenberg, från och med 1 november
Tyra Unge, museivärd
Nelly Öhman, museivärd

Övrig personal:

Annacarin Andersson, kommunikatör, utlånad av Hudiksvalls kommun
Peter Hoelstad, fotograf, konsult
Lennart Kristiansson, konservator, konsult

